

Straatgras

Berichten uit het Natuurmuseum Rotterdam

ISSN 0923-9286 jaargang 11 nummer 2 juni 1999

NATUUR
MUSEUM
ROTTERDAM

2nd International Mammoth Conference concludeert: Mammoet leefde niet in toendra-landschap

De wolharige mammoet leefde niet in een besneeuwd toendra-landschap, maar op grazig groene vlakten in een koude en droge omgeving: de mammoetsteppe. Dat is één van de conclusies van de Tweede Internationale Mammoet Conferentie die van 16 t/m 20 mei werd gehouden in het Natuurmuseum Rotterdam.

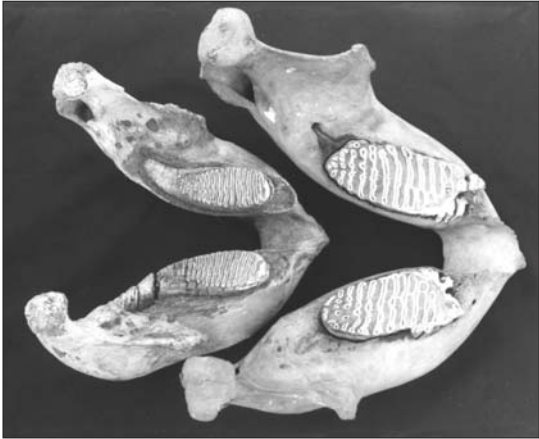
De conferentie werd bijgewoond door 92 wetenschappers uit 17 landen. Middels hun bijdragen (ruim 40 lezingen en 12 poster presentaties) zijn veel nieuwe inzichten in de afstamming, de morfologie en de leefomgeving van de mammoet wereldkundig geworden.

INHOUD :

- Mammoetconferentie
- De geschiedenis van het Natuurhistorisch Museum Rotterdam
- deel 7 De oorlogsjaren
- De spinnen van 10-hoog
- deel 6: Angst, Agressie en Afhankelijkheid
- Column:
Bejaarde populier
- Museumnieuws
DE MAMMOET
Jan Nieuwenhuis erelid
Nieuwe bestuursleden
Erwin en Ditty,
gefeliciteerd!
Aanwinst: de collectie
Lambert
Aanwinst: fossiele
neushoornschedel
DEINSEA 5 verschenen
HET DIERENKABINET VAN
DÓRO KROL
Tentoonstellingsagenda

Wolharige mammoet
(*Mammuthus primigenius*).
(illustratie: Kennis & Kennis)

Dwergmammoeten hebben niet bestaan

Vergelijkend paleontologisch onderzoek aan de kauwvlakken van kiezen bracht aan het licht dat de verschillende mammoetsoorten (zuidelijke mammoet *Mammuthus meridionalis*, steppenmammoet *M. trogontherii* en wolharige mammoet *M. primigenius*) niet in een rechte afstammingslijn uit elkaar zijn voortgekomen, maar dat er eerder sprake is van aftakkingen in de evolutie, waardoor opeenvolgende mammoetsoorten naast elkaar in dezelfde geologische periode voorkwamen. Ook staat nu vast dat mammoetstieren veel groter waren dan mammoetkoeien, de wijfjes. Een prachtige kleine onderkaak van een volwassen koe, speciaal voor de conferentie meegenomen uit Siberië (en nu te zien in het Natuurmuseum Rotterdam) vormt daarvan het harde bewijs. Daarmee is ook aangetoond dat de zogenaamde 'dwergmammoeten' van het Siberische eiland Wrangel niet hebben bestaan; het waren eenvoudigweg wijfjes die – net als de huidige olifanten – na hun eerste dracht niet meer verder groeien.

Geen toendra maar steppe

De meer ecologische tak van het mammoetonderzoek heeft helder in beeld gebracht hoe de leefomgeving van de wolharige mammoet er uitgezien moet hebben. Geen ijzig besneeuwde toendra – een beeld dat altijd bestond – maar

een grazig groene steppe waar de mammoet genoeg (180 kg per dag) voedsel kon vinden. Dit nieuwe inzicht is onder andere het resultaat van de reconstructie van de plantengroei aan de hand van stuifmeelkorrels uit de vindplaats van de mammoet van Orvelte in Drenthe.

Uitsterven

Over de oorzaak van het uitsterven van de mammoet bereikte de 2ND INTERNATIONAL MAMMOTH CONFERENCE geen consensus. Het blijft hakketakken tussen voorstanders van de klimaattheorie (verwarming na de laatste koude periode) en aanhangers van de theorie dat de mens de mammoet te gronde richtte. Ook schijnen er aanwijzingen te zijn dat er een virus in het spel was, maar daarover werd tijdens de conferentie niets concreets gemeld. Wel is duidelijk geworden dat in het destijds ook al 'dichtbevolkte' West Europa de mens mede verantwoordelijk was voor het uitsterven van de mammoet. In de afgelegen noordelijke leefgebieden was daarvan vermoedelijk geen sprake. Daar zullen plantengroei en andere ecologische omstandigheden dusdanig veranderd zijn, dat de levenskansen van de mammoet dramatisch verminderden. Meer en betere dateringen (met de C14 methode) van mammoetresten hebben de tijdstippen van uitsterven in verschillende gebieden kunnen vaststellen. In het Noordzee-bekken moet dat rond de 12.000 jaar geleden zijn geweest. De eerder aangetoonde ouderdom van de jongste mammoetfossielen (Wrangel Eiland, 3700 jaar oud) is niet tegengesproken.

Nederland mammoetland

De vele buitenlandse deelnemers aan de de 2ND INTERNATIONAL MAMMOTH CONFERENCE hebben zich verbaasd over de hoeveelheid mammoetfossielen die in de Nederlandse bodem wordt gevonden (en bewaard wordt in Nederlandse natuurhistorische musea). Dat bleek ook tijdens de excursie naar de Maasvlakte, waar flink wat resten van mammoeten en andere 'ijstijdzoogdieren' werden opgeraapt. Na Rusland is Nederland zonder twijfel de belangrijkste vindplaats van mammoetfossielen. Er staat dus niet voor niets een afbeelding van de wolharige mammoet in het Nederlandse paspoort (pagina 3).

Onderkaken van een mammoetkoe (links) en een mammoetstier: een mooie illustratie van geslachtsdimorfisme.

(foto: Mammuthus / Francis Latreille)

(rechts)

Eregasten van de 2nd IMC: Prof. dr. N.K. Vereshchagin en zijn dochter Tatiana.

(foto: Kees Moeliker)

Prof. Vereshchagin (met stok) en dr. Putchkov zoeken fossielen op de Maasvlakte.

(foto: Kees Moeliker)

Wolharige mammoet.

(illustratie: Leo Man in 't Veld)

Discovery Channel presenteerde de eerste beelden van een film over de expeditie naar het Siberische schiereiland Taimyr, waar de Franse ontdekkingsreiziger Bernard Buigues in samenwerking met het Natuurmuseum Rotterdam, het Muséum Nationale d'Histoire Naturelle (Parijs) en de Russische Academie van Wetenschappen, een complete diepvriesmammoet uit de permafrost bodem gaat zagen. Deze twee uur durende film, getiteld, 'Raising the Mammoth' wordt 5 maart 2000 uitgezonden. Deelnemers aan de conferentie waren zeer enthousiast over dit project en de nieuwe opgravingsstechniek.

Bescherming van mammoetvindplaatsen

De 2ND INTERNATIONAL MAMMOTH CONFERENCE was zeer vereerd met het bezoek van de 90-jarige prof. dr Nikolai K. Vereshchagin uit Sint Petersburg. In zijn lezing hield de nestor van het Russische mammoetonderzoek een pleidooi voor het beschermen van vindplaatsen van mammoeten, want veel waardevol materiaal gaat bij de jacht naar mammoet-ivoor verloren. In de Republiek Yakutia hebben de autoriteiten mammoet-ivoor al dezelfde status als goud en diamant gegeven.

Mammoet-Deinsea

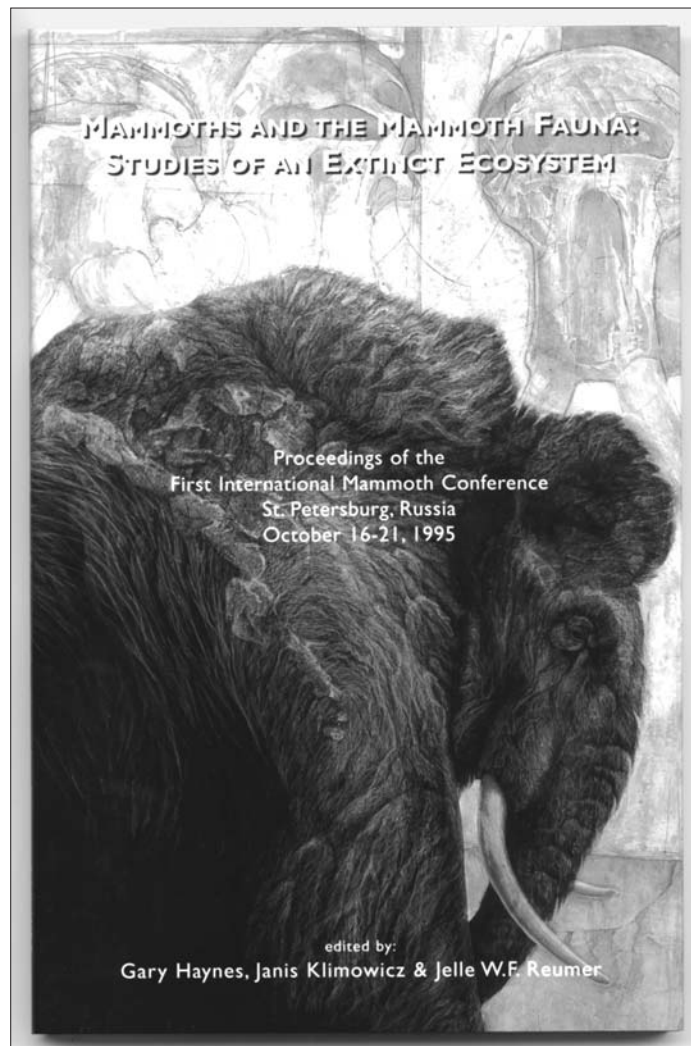
Tijdens de openingsceremonie werd het eerste exemplaar van de Proceedings van de 1st IMC in St Petersburg uitgereikt aan Prof. Gennady

Barishnikov en Prof. Gary Haynes. Beide mammoetkenners stonden aan de wieg van de eerste mammoetconferentie. Gary Haynes heeft, samen met Janis Klimowicz en Jelle Reumer de redactie over deze 224 pagina's tellende DEINSEA-special (nummer 6) ter hand genomen. De 'MAMMOET-DEINSEA', met 17 artikelen en een stofomslag in kleur, is voor f 100,- te koop in de museumwinkel.

De 3RD INTERNATIONAL MAMMOTH CONFERENCE zal in 2003 in Whitehorse in de Canadese provincie Yukon plaatsvinden.(KM) 🌿

Discovery Channel volgde de mammoetkenners op de voet.

(foto: Jaap van Leeuwen)

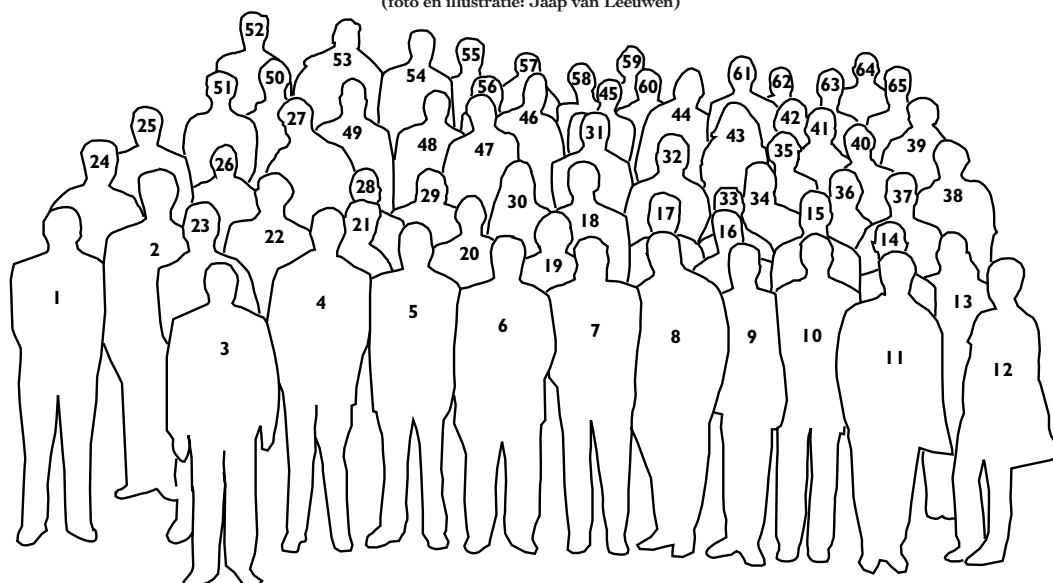
Gennady Barishnikov (midden) en Gary Haynes (rechts) ontvingen de eerste exemplaren van MAMMOTHS AND THE MAMMOTH FAUNA.

(foto: Jaap van Leeuwen)

Het merendeel van de deelnemers aan de 2nd IMC

(foto en illustratie: Jaap van Leeuwen)

1. dr E.N. Maschenko, Moscow
2. dr A.O. Averianov, St. Petersburg
3. dr J. de Vos, Leiden
4. dr J.W.F. Reumer, Rotterdam
5. mr D. Mol, Rotterdam
6. prof.dr Y. Coppens, Paris
7. dr P.Y. Sondaar, Rotterdam
8. mr B. Buigues, Paris
9. mr S. Péan, Paris
10. dr P. Putchkov, Kiev
11. mr B. von Bredow, Siegsdorf
12. mrs F.I. Braber, Rotterdam
13. mme Buigues, Paris
14. Benoit Grison, Paris
15. dr D. Guthrie, Fairbanks AL
16. dr A.V. Sher, Moscow
17. dr P. Quevedo Robles, Mexico City

18. dr G. Baryshnikov, St. Petersburg
19. dr J. Engelhard, Harbor Springs, MI
20. dr A.A.E. van der Geer, Leiden
21. dr J. van der Made, Madrid
22. dr A.N. Tikhonov, St. Petersburg
23. dr G.D. van den Bergh, Texel
24. mr Chr. A. Groeneweg, Rotterdam
25. dr J.J. Saunders, Springfield IL
26. dr J. Klimowicz, Reno NV
27. dr P. Wojtal, Krakow
28. mr P. de Graaf, Rotterdam
29. dr P. Ukkonen, Helsinki
30. dr M. Patou-Mathis, Paris
31. mr A. Slupik, Rotterdam
32. dr J. Arroyo-Cabrales, Mexico City
33. dr M.P. Ferretti, Florence
34. dr A. Currant, London

35. mrs C. Brouwer, Huizen
36. dr S. Gonzalez, Liverpool
37. mr W.V. van Logchem, Culemborg
38. mr A. Kennis, Arnhem
39. mr H. Krause, Stuttgart
40. mr C. Schouwenburg, Zwartewaal
41. dr H. Bocherens, Paris
42. onbekend
43. mrs Danielle Schreve, Durham
44. dr R.-D. Kahlke, Weimar
45. dr O.R. Potapova, St. Petersburg & Rapid City SD
46. dr S.A. Vasil'ev, St. Petersburg
47. mr J. van Veen, Haarlem
48. mr C. Clay, Hot Springs SD
49. dr D. Fisher, Ann Arbor MI
50. mr A. Reinink, Leiden

51. dr K. Takahashi, Shiga
52. mr G.R. van Rijn, Baarn
53. mr I. Raufuss, Bonn
54. dr J. Storer, Whitehorse
55. dr S. Vartanyan, St. Petersburg
56. dr M.R. Palombo, Rome
57. dr T. van Kolfschoten, Leiden
58. mrs T. Lammerse, Brielle
59. mr H. van Essen, Dieren
60. ms P. Villa, Formia
61. dr A. Lister, London
62. dr P. Mazza, Florence
63. onbekend
64. dr G.E. McDaniel, Borrego Springs CA
65. dr Gary Haynes, Reno NV

(rechts)

Ontvangst in de Burgerzaal
van het Stadhuis.

(v.l.n.r.)

Arroyo-Cabrales, Vasil'ev,
Maschenko & Averianov aan
de borrel in de Burgerzaal.

Op weg naar de boorputten
van Zuurland.

Leen Hordijk geeft een
demonstratie pulsboeren.

De postersessies vonden plaats
in de Hoboken Salon.

(v.l.n.r.)
Eddy Clay, Joseph Engelhard
en Dick Mol met een
Maasvlaktevondst.

Ontvangst door de burge-
meester van Zierikzee
mr J.J.P.M. Asselbergs.

De lezingen vonden plaats in
de 'Physicozaal' van
Revalidatiecentrum Rijndam.

Pavel Putchkov en
Tatiana Vereshchagin.

